
У РЕЖИМІ ЧЕКАННЯ**Чекання: артбук коханої воїна**

(упоряд. Софія Сіренко. К.: Адаптації, 2025. 120 с.)

Саме такий підзаголовок має книга художньої прози «Чекання», що недавно вийшла у Київському видавництві «Адаптації». Примітно, що переважна більшість її авторок – літератори з Прикарпаття: Ольга Деркачова, Іванна Голуб, Христина Букатчук (Кухарук) і Софія Сіренко. До видання також залучено прозові твори Тетяни Белімової і Дари Корній. Проте всіх їх єднає наскрізне почуття й відчуття невтомного болю й очікування в нинішній російсько-українській війні на повернення з поля бою своїх других половинок. Адже кожна історія такого чекання – це історія, що впливає з тексту вміщених прозових оповідок, зболеної надії та сподівань, віри і любові до тих, хто сьогодні боронить Україну від ворога. Від тих, хто палко любить своїх чоловіків в режимі очікування. Бо жінка військового в такому стані повсякчас прагне зберегти себе і стосунки з тими, хто щодня воює, наближаючи нашу перемогу, наше невтримне бажання вижити і не здатися.

Власне, таке спрямування несла в собі недавня презентація артбуку «Чекання» серед студентів і викладачів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Як зауважила модераторка цього заходу, кандидатка філологічних наук, педагогиня та літераторка Олеся Дибовська, «це видання не лише про художнє слово в час війни, а й про те, як жінці, що чекає свого чоловіка з війни, не просто вижити, а позбутися поуття постійної тривоги, перебуваючи у відносній безпеці, врешті, як підтримати коханого, не втрачаючи себе тут, у відносно мирному житті?».

Тон, що його задала на початку презентації артбуку Олеся Дибовська, надалі розгортався у виступах прикарпатських письменниць. Ольга Деркачова – докторка філологічних наук, професорка кафедри української літератури університету зазначила, що «чекання – це не тільки стан фізичний, а радше душевно-психологічний, адже ти повсякчас перебуваєш наче в підвішеному становищі: з одного боку, не маєш якогось контролю чи впливу над незалежною від тебе подією свого життя, а з другого – не можеш просто так, легко «перемкнутись» на щось інше, далеке від постійної тривоги за долю свого чоловіка-воїна». Як підкреслила вона, у таких спосіб виникає невідворотний внутрішній конфлікт: якщо я живу повноцінним життям, немовби зраджую його, свого чоловіка, що перебуває під обстрілами й щомиті може загинути, якщо ж не живу – то зраджую вже саму себе. На підтвердження своїх роздумів Ольга Деркачова прочитала свій прозовий твір «Гойдалки», в

якому вияскравлюються багаті внутрішньо-психологічні барви такого буття, щоденного життя в його очікуванні та душевних боріннях.

Літераторка та мисткиня Софія Сіренко, зачитуючи свою оповідку «Моя маленька тваринка», час од часу коментувала її своїми роздумами: «Нам, жінкам, важливо боротися з обставинами, а не із собою. Ми не мусимо очікувати від себе надто багато та ще й звинувачувати мимохить в чомусь себе. Чимало жінок військових, з нетерпінням чекаючи їх повернення додому неушкодженими, незрідка переживають гнітюче відчуття несправедливості, коли довкола себе стрічають одружені пари і в них можуть виникати «вибухи» докорів і німих запитань: «Чому мій чоловік перебуває десь на фронті, на передовій, а я тут самотня, цілковито одинока?». Тут не заздрощі, а біль, звідчасність проступає у таких риторичних запитаннях. «Про це й не кожному розповіси. Врешті завтра якась жінка так само буде гадати, коли її чоловіка покличуть на передову, так само буде чекати його в мирному житті. Відтак мусимо прийняти жахливі відчуття за реальність і набратись терпіння в очікуванні змін на краще».

Ще одна репрезентантка прозової історії в артбуку «Чекання» – філологиня й журналістка Христина Букатчук (Кухарук) у своєму творі «Лікарю, зцілися сам» порушує питання війни і всеохопної надії на її завершення. Та перед самопрочитанням цього твору його авторка у руслі епічної розповіді нагадує, що режим очікування в кожній жінки (це вона знає з власного досвіду) виснажує її, як і виснажує до самозабуття її самопожертва. В цьому випадку не рятує навіть лікар. До цього не слід доходити у своїх стражданнях, адже там, на фронті, її чоловік неодмінно мусить мати надійний тил. А сама жінка / дружина воїна мусить зберігати життєвий ресурс задля продовження життя. З вірою та очікуванням неодмінних зустрічей в мирний час. «Нам потрібна стійкість – і воїнам наших збройних сил, і їх незчисленним дружинам, коханим в повсякденний час».

Прозу на презентації артбуку «Чекання» в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника представляли івано-франківські авторки. Немаловажливими були й їхні живі, щирі і безпосередні та одверті самокоментарі, що виникли у присутніх такі ж відповідні емоції і думки. А ще були анотації творів науковиці Тетяни Белімової («Напиши мені листа»), літераторки Івонни Голуб («Щаслива жінка») і письменниці Дари Корній («Повернися живим»). Кожна з них несла ту ж ідею, що й попередньо задекларовані в прозі Ольги Деркачової, Софії Сіренко та Христини Букатчук (Кухарук) – як жінкам військових зберегти себе і стосунки зі своїми коханими у період воєнного лихоліття, як, зрештою, жити в повсякденному режимі очікування.

Така проза, представлена на сторінках артбуку «Чекання», викликає не лише зацікавлення читацького загалу, а й змушує його до пере-

осмислення воєнних подій сьогодення, до розуміння постаті жінки у збереженні людського життя в таких ситуаціях, до відчуття її психології та поведінки. Доречно зауважити, що до цієї книги прозові тексти добивалися й відповідно упорядковувалися Софією Сіренко, як вона сама зізналась на початку презентації, з урахуванням художніх якостей (а вони добротні), а також життєвих доль жінок, чоловіки / кохані яких перебувають нині на війні. Крім цього бралися до уваги й жанрові форми вміщених в артбуку творів (вони короткі, наративно доступні і легкі для сприйняття, хоча й оповідають про зловісність воєнного протистояння та про жіночі надії й їх повсякчасне очікування своїх коханих, про мирне буття людини без війни).

Дуже вдалими доповненням або радше органічним сполученням до прозових текстів книги є її художнє оформлення, майстерно здійснене Софією Сіренко. Її ліногравюри на сторінках артбуку, без перебільшення, справжній зразок сьогоднішнього антимілітарного мистецтва.

Відрадно й те, що книга вийшла у Київському видавництві «Адаптації» ще наприкінці минулого року, видавництві, що спеціалізується віднедавна на публікаціях антивоєнного змісту. Тож не випадково засновник видавництва Дмитро Белов у «Передмові видавця» з упевненістю говорить, що артбук «Чекання» неодмінно знайде свого читача. Адже ця книга про «історії, які роблять видимий жіночий досвід війни. Тут є правда про тих, хто не носить форму, але щодня бореться – за дітей, за дім, за чоловіків, які десь на передовій. Ця книга про жінок, які не обрали цієї ролі, але взяли її на себе і несуть далі. Про тих, хто не виголошує гучних промов, але тихо робить найбільше – тримає тил і зберігає надію».

Також відрадно й те, що артбук «Чекання» зародився у середовищі прикарпатських літераторів, митців і журналістів, до якого залучені їхні твори. Це справді знаменна подія в житті і національно-духовному бутті нашого Прикарпатського краю.

*Степан Іванів,
м. Івано-Франківськ*